

Die politische Literatur der Ungarn seit 1867. (A müncheni «Allgemeine Zeitung» tudományos mellékletében 1891. jun. 4., 12., 13., 21 és 29. számok.)

Tudományos irodalmunk egyes ágait lehetőleg kimerítő, alapos monographiákban először magyarul, azután ennek alapján németül, francziául vagy angolul közrebocsátani: ez oly vállalat lenne, a melylyel nagy szolgálatot tehetne akár az Akadémia, akár valamely tudományos irodalmi egyesület a magyar tudományosságnak, ez kétségtelen. Dr. *Schwicker János Henrik* tanár, országgyűlési képviselő és számos történelmi, statisztikai, különösen pedig hazánkat német nyelven ismertető munkának, tanulmánynak fáradhatlan szerzője, vállalkozott összes hazánkfiai közfél arra, hogy bemutatja a magyar nemzetnek legeslegújabbkori politikai irodalmát a tudományos világnak s egyúttal a tágabbkörű művelt közönségnek is a müncheni világlap hasábjain. A legjobb forrásokból s önszerzette értesülésekből tiszteletreméltó hangsúlyszorgalommal és pontossággal s a mi fő, derekas szakértelemre valló tájékozottsággal állította össze szóban forgó monographiáját. Itt-ott még fogyatékos ugyan, de mégis teljesebb és értékteljesebb mint bármely e tárgyban megjelent magyar monographia, vagy miután ilyen még az 1867 ótai időkre vonatkozólag nem létezik, tanulmány vagy cikksorozat. A bevezetésben többnyire ismert dolgokat mond el, de fűszerezi azt néhány rendkívül érdekes új adattal is. Az államjogi s alkotmánytörténelmi irodalmunkról szóló szakasz igen becses, szintűgy az államtudományi irodalomról szóló. Kevésbé kimerítő az a cikke, a melyben állambölcsészeti irodalmunkat ismerteti. Elégge bő azonban ismét az, a melyben a publicistikai röpiratokról emlékezik meg. Hírlapirodalmunkat természetesen csak *per summos apices* ismerteti. Hiányzik az egyházpolitikai irodalom ismertetése és a hazánkban német nyelven megjelenő hírlapok bemutatása. E két utóbbit azonban, mint halljuk, *Schwicker* rövid idő alatt pótolni szándékozik.

Valóban megérdemelné, hogy ezen értékteljes monographia külön könyvalakban is minél előbb napvilágot láthatna. Többet fog tudni az a külföldi ember, a ki ezt a monographiát elolvassa a magyar nemzet szellemi életének belbecséről, mint ha egész tárház közepes magyar regényt, beszélyt vagy verset ültetünk is át a leglázasabb rohamossággal németre, francziára vagy angolra.

Schwicker nagy melegséggel, valódi lelkesedéssel ismerteti e fontos munkálatában politikai irodalmunkat. Valóban nagyobb elismerésre tarthatna igényt, mint a minőben nálunk idehaza az ő honismertető munkálkodásának érdemei részesültek. De azért mégis azt a tanácsot adjuk neki, hogy ha majd átdolgozza jelen monographiáját könyvalakba, tartsa meg ugyan a lelkesedését, de ne vigye el a gyöngéd kiméletességet ismét a legszélső határig, kivétel nélkül az általa ismertetett összes szerzőkkel szemben. Például, ha valakiről azt kellene mondania, hogy *tisztességes compilatiót* végzett, hát ne írja ezt annyira körül, oly nagyon is túlkegyesen udvariaskodó szólammokkal, hogy a külföldi tudós azután meg se értse belőle, hogy az illető munka végelemzésben nem egyéb, merő compilatiónál. Hagyjuk a belletristika hirnőkeire a superlativus gradusokat; oly komoly tudós mint Schwicker, azáltal teszi hazájának a legnagyobb szolgálatot, ha leplezetlen szavakban mondja ki a maga tudományos meggyőződését bármely *«tekintély»* szellemi terméke felől is.

Mindent egybevetve *Schwicker* monographiája eseményszámba megy a magyar nemzet szellemi életét ismertető nemzetközi irodalomban. M.

MAGYARORSZÁG
ALKOTMÁNYJOGI ÁTALAKULÁSA MODERN ÁLLAMMÁ.

— Második közlemény. —

A középkor, helyesebben a *keresztény-germán állam-
eszmé* kora korántsem szűnik meg 1492-ben Amerika föl-
fedezésével, miként azt a hagyományos történelmi beosztás
tanítja, hanem lenyúlik az egész a francia forradalomig,
1789-ig, legalább az államtudományi kritika szempontjából.
Ebben az egész, tágabb értelemben vett «*középkor*»-ban a
rendi állam monarchikus tetőzet alatt Európaszerte a nemes-
ség és papság uralmát jelentette, természetesen a szónak
szelidültebb értelmében azóta, hogy a legisták tanai által
ösztönözve, a királyok az «*Augustusok*» hatalmi körére
vagyakozván, megtörték a Kopasz Károly óta dívott *hűbéri*
rendszer¹ és többé-kevésbé autokrátorilag uralkodtak. Neve-
zetes egy átalakulás volt ez, a melyben mindenütt, hol csak
az új irány diadalmaskodott, döntő szerep jutott annak elő-
készítésében a *városok* gazdasági erejének, művelődési fej-
lettebb voltának és politikai jelentőségének. A legjellegzőbb
példát nyújtják erre egyfelől *Franciaország*, másfelől meg
Dánia. Ott is, itt is a városok egyre növekvő hatalma segíti
a királyságot az abszolutizmus behozatalára. Másfelől Spanyolország
II. Fülöpnek csak azért sikerül tönkresilányítani az
alkotmányosságot, mert már az egyesült Spanyolországon